

מאמר

הבאים ישרש יעקב – ה'תשל"ט

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ שמות, כ"א טבת, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

לזכות

הילד חיים שניאור זלמן שיחי

ליום הולדתו, ח' טבת

וליום הכנסו בבריתו של אאע"ה

טו טבת, ה'תשע"ט

ולזכות אחיו מנחם מענדל שיחי

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' לוי יצחק וזוגתו מרת חי' מושקא שיחי גאָלדמאַן

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' יהושע בנימין וזוגתו מרת חנה רבקה שיחי גאָלדמאַן

הרה"ת ר' דוד וזוגתו מרת שרה חנה שיחי מונדשיין

הרה"ת ר' משה פסח וזוגתו מרת אסתר שיחי גאָלדמאַן

הרה"ת ר' ישראל וזוגתו מרת רייזל שיחי זאיאנץ

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת שיינא שיחי חייקין

ב

בי"ה, ימי אלול, ה'תשד"מ
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה ... שי זוגי תי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ"ו והמצו"ב, ות"ח.

ודבר בעתו —

בימים שהמלך בשדה ומקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים
שוחקות לכולם כו' (לקו"ת ראה לב, א. עיי"ש).

הפ"נ יקרא בעת רצון על הציון הק'.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

הגלויות נתקבלו, ות"ח. **ונבהלתי** לראות בהן השם המיוחד כתוב בהן
(ובשלימות ובאותיות מרובעות). ואיני מבין כלל מי הטעו וכו' בזה. ובטחוני
שאלו שכבר נעשו יגזון (במקום המתאים), ופשיטא שלא יעשה כן להבא, וגם
לא השאר משבעה השמות וגם לא באותיות רש"י, אנגלית וכו'. ולרציניות הענין
— נשלח מהיר דחוף. וכדאי לשלול באופן המתאים — שלא ילמדו אחרים
היתר בזה כלל. ואמר דוד המלך שגיאות מי יבין.

לשאלתה אודות לימודה נהגות רכב — כהוראת רב **באה"ק**.

ב

מצילום האגרת.

ואמר דוד המלך שגיאות מי יבין: תהלים יט, יג.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שמות, כ"א טבת ה'תשע"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה
ומתוקנת) מאמר ד"ה הבאים ישרש יעקב שנאמר בהתוועדות אור לכ"ד טבת
ה'תשל"ט (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ף טבת, ה'תשע"ט,
תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

בי"ה, ט"ו טבת תשכ"ג
ברוקלין

מר ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב ע"ד השתתפותו בערב חבד"י, ואשר חלק מהמשתתפים בנגינה בטאו את השם כמו שהוא ולא כמו ההלכה לומר ק' במקום ה'.

והנה כמדומה לי אשר בנגונים כגון אלו, מלכתחלה הלחן הוא באותיות ק', שלכן כשמלמדים את הנגון לאלו שאין יודעים או גם ליודעים הרי תמיד נעשה זה כדרישת ההלכה, ולפלא שכותב ששמע מאחדים לא כן, ובכל אופן הרי תמיד אפשרית ישנה להכריז קודם התחלה בנגון אשר המלות הן כך וכך ולהוסיף ביאור במקום הצריך ביאור ודיוק.

מיוסד על כתבו התרשמותו מהערב בכלל, התקוה שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות ואינו מסתפק בהשיעור הנשדר ע"י הרדיו, שהמטרה עיקרית שלו הוא לעורר את השומעים שיקבעו גם לעצמם שיעורים ולעתים תכופות, ובסגנון חז"ל כל המוסיף מוסיפין לו.

כן תקותי אשר עוסק כפי האפשרית בנוגע לענין חינוך על טהרת הקדש בכלל, ועוד יותר בנוגע לאותן החוגים שאין מסכימים לחנך ילדיהם בבתי ספר דישוב הישן וכיו"ב, וכל ענין נראה בעיניהם כקנאות יתירה וכו', וכהפלגת חז"ל בגודל הדבר דלהוציא יקר מזולל (בי"מ פה' א).

בברכה לבשו"ט.

נ.ב. מצו"פ העתק מכתבי בשייכות גם להאמור.

ההלכה לומר ק' במקום ה': ראה ערוה"ש או"ח סרט"ו ס"ב. ובכ"מ.

ובסגנון חז"ל כל המוסיף מוסיפין לו: ביצה טז, א.

העתק מכתבי בשייכות גם להאמור: אולי הכוונה להנדפס באג"ק חכ"ב אגרת ח'תקעט – מכתב כללי-פרטי בתאריך זה.

תוכן המאמר

הבאים (למצרים) ישרש גו' – בדוגמת ירידת הנשמה למטה שהיא צורך עלי', ע"י קיום המצוות, שנמשלו לפירות, שצריך להשרישם בארץ – ארץ חפץ, ועי"ז יציץ ופרח.

סדר העבודה – תחילה באופן דיעקב (ישרש יעקב), מלשון עקב, שהו"ע הקבלת עול והביטול, ועד שבאים לשלימות העבודה – יציץ ופרח ישראל, ועד לפעולה בעולם – ומלאו פני תבל תנובה.

והטעם שנאמר ישרש גו' יציץ ופרח בלשון עתיד (אף שקאי על הבאים למצרים) – כיון שיש בזה הוראה גם לאלו שבאים למצרים עתה, בכל הדורות. ובזה גופא – שהעבודה היא באופן שנעשית הכנה למעלין בקודש, שאז יהי' הענין דישרש גו' יציץ ופרח גו' באופן נעלה יותר.

ישראל ומלאו פני תבל תנובה, ומלימוד ענין זה בתורה יומשך גם במעשה בפועל — כללות הענין דלימוד התורה באופן שגדול לימוד שמביא לידי מעשה, מבלי להתפעל מזה שנמצאים במצרים, ועד שאדרבה, כיתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות⁵⁹, ובפרט כשהחושך הוא כפול ומכופל, הרי מזה מובן גודל העלי' — לא רק אעלך פעם אחת, כפי שהי' בעלי' ממצרים, אלא אעלך גם עלה⁶⁰, כפי שהי' בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו מגלות זה האחרון, בקרוב ממש, שיעלה הפורץ לפנינו⁶¹. ואז יתוסף גם במ"ש בפרשה שלאח"ז (בהמשך למ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם⁶²) לכן אמור לבני ישראל אני הוי'⁶³ — הוי' דלעילא⁶⁴, ולמעלה יותר מהוי' דלעילא, עד לעצמות ומהות דלא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל, שזהו מ"ש אנכי (דלא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל⁶⁵) אעלך גם עלה, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובעגלא דידין.

בס"ד. אור ליום ג' פ' וארא, כ"ד טבת, ה'תשל"ט

(הנחה בלתי מוגה)

הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה¹. ומבאר בזה בעל ההילולא בתו"א ס"פ שמות², דצריך להבין שייכות בחי' השרשה לביאת מצרים (שזהו פירוש הבאים, כפירוש רש"י: הבאים למצרים). וממשיך, הנה כתיב: כה אמר ה' בוראך יעקב ויוצרך ישראל, וצריך להבין מה שביעקב נאמר בריאה ובישראל נאמר יצירה, והלא בחי' ישראל הוא גדול מבחי' יעקב, וכמובן גם מפשטות הענינים, שיעקב הוא ע"ש וידו אוחזת בעקב עשו³, משא"כ ישראל הוא ע"ש כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל⁵, ועאכו"כ ע"פ הרמזים שבדבר, שיעקב הוא אותיות יו"ד עקב⁶, וישראל אותיות לי ראש⁷ [ובפרט ע"פ המבואר ענינם בתו"א⁸ ולקו"ת⁹ מבעל ההילולא], ואעפ"כ, הנה על בוראך אומר יעקב, שקשור עם בריאה, ועל יוצרך אומר ישראל, שקשור עם יצירה (שלמטה מבריאה).

(ב) **וממשיך** במאמר, הנה ידוע שירידת הנשמה לעוה"ז וכו'. ומובן קשר הענינים, שבדוגמת ירידת ישראל למצרים ישנו הענין דירידת הנשמה לעוה"ז, שיורדת מאיגרא רמה לבירא עמיקתא¹⁰, שהרי הנשמה היא אדמה לעליון¹¹, ועד (כמ"ש בעל ההילולא בתניא¹²) שהיא חלק אלקה ממעל (שזהו לשון הכתוב¹³, ומוסיף בזה פירוש הענין) ממש, ומשם ירדה למיצר הגוף, שנמצא בעצמו במיצרים וגבולים של עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו (שאפילו כפי שהוא בקדושה הרי זה במיצרים וגבולים דקדושה¹⁴). והכוונה בזה — הענין דירידה

(1) ישעי' כו, ו — הפטרת פ' שמות.
 (2) נג, ג ואילך.
 (3) ישעי' מג, א.
 (4) תולדות כה, כו.
 (5) וישלח לב, כט. וראה תו"א מקץ לו, ג.
 (6) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים).
 (7) בערכו. עץ חיים שער ג (שער סדר האצילות) פ"ב.
 (8) שער הפסוקים להאריז"ל וישלח שם.
 (9) לקו"ת שלח מח, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ טו, ב — בשם הזהר.
 (10) שם. ויצא כא, א. שמות נג, סע"ד ואילך. ועוד.
 (11) שם, א ואילך. נצבים נד, ד. ר"ה נה, סע"ד. סב, ג. ועוד.
 (12) ראה חגיגה ה, ב.
 (13) של"ה כ, ב. שא, ב. ובכ"מ.
 (14) רפ"ב.
 (15) איוב לא, ב.
 (16) ראה גם תו"א שמות מט, סע"ד ואילך. פרשתנו (וארא) נו, ב ואילך. יתרו עא, ג ואילך.

(59) ע"פ קהלת ב, יג.
 (60) ויגש מו, ד. וראה תו"א ר"פ שמות.
 (61) ע"פ מיכה ב, יג. וראה ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י שם.
 (62) ראה זח"ג רנו, ב. לקו"ת פינחס פ, ב.
 (63) שם, ו.
 (64) ראה סד"ה לכן אמור לבני תרמ"ב (סה"מ תרמ"ב ע' קיח ואילך). ועוד.
 (65) ראה זח"ג רנו, ב. לקו"ת פינחס פ, ב.
 (66) וארא ו, ג.

לפעול במעשינו ועבודתינו במשך שיתא אלפי שני דהוה עלמא⁵³, ובפרט בזמן הגלות, ובגלות גופא בעקבתא דמשיחא, במיצרים וגבולים שאין למטה מהם, בחושך כפול ומכופל דגלות האחרון.

וזהו גם מש"נ הבאים ישרש גו', שזהו חלק בתורה והוראה, שאלו שבאים עכשיו לארץ מצרים, שזהו כל אחד מישראל שנשמתו ירדה מלמעלה, מאיגרא רמה, לבירא עמיקתא, למיצרים וגבולים דסדר ההשתלשלות, עד לאופן דעל כרחק אתה חיי⁵⁴ בעוה"ז התחתון, ועד למיצרים וגבולים כפשוטם של החושך כפול ומכופל דגלות, הנה עז"נ הבאים ישרש, שצריך לידע שהתכלית דהבאים מצרימה היא בכדי שיכה שרשיו כו', באופן שיחדור (ער זאָל דורכנעמען) את הארץ, עד שיתגלה שהיא ארץ חפץ. ובשביל זה יש צורך להיות במעמד ומצב דישרש יעקב, שהו"ע הקב"ע והביטול, החל מהענין דנפשי כעפר לכל תהי' (שעי"ז) פתח לבי בתורתך⁵⁵, ובאופן דגדול לימוד שמביא לידי מעשה⁵⁶, מעשה המצוות, שזהו"ע הפירות (מאי פירות מצוות) דיציץ ופרח ישראל.

ועוד ענין במ"ש ישרש גו' יציץ ופרח לשון עתיד, שגם לאחרי שנתקיים בפועל הענין דישרש יציץ ופרח ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, הנה מצוה גוררת מצוה⁵⁷, היינו, שמצוה זו ומעמדו ומצבו בקודש נעשה הכנה לענין דמעלין בקודש⁵⁸ שיבוא מיד לאח"ז, שלכן נאמר בלשון עתיד, היינו, שנעשה אופן נעלה יותר בישרש יעקב, ובמילא גם אופן נעלה יותר ביציץ ופרח ישראל, ובמילא גם אופן נעלה יותר במלאו פני תבל תנובה.

(ו) **וזהו** הבאים ישרש גו', שנאמר בהפטר דפ' שמות שענינה הבאים מצרימה כפשוטו, שביאת מצרים היתה ההתחלה והראש לכל הגלויות, ועאכו"כ לגלות האחרון (עליו נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות), ובגלות זה גופא החושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא, שזהו"ע של מיצרים וגבולים וגלות בתוך גלות, כפי שרואים גם בפשטות הענינים — הנה על זה הוא ציווי התורה (שהוא גם נתינת כח) שצריך ללמוד ולהתבונן בענין דהבאים ישרש יעקב יציץ ופרח

(53) קידושין מ, ב.

(54) אבות פ"ד מ"ב.

(55) ברכות כח, א.

(56) ראה ר"ה לא, א.

(57) אבות ספ"ד.

(58) נוסח "אלקי נצור" בסוף תפלת

העמידה. וראה לקו"ת במדבר טו, ריש ע"ג.

צורך עלי', שע"י הירידה נעשית עלי', ועד לעלי' שלא בערך, אפילו שלא בערך האיגרא רמה שמשם ירדה הנשמה למטה להבירא עמיקתא. ועלי' זו נעשית (ע"פ מאמר המשנה¹⁵ אני נבראתי לשמש את קוני) ע"י לימוד התורה וקיום מצוותי'.

והנה בנוגע לקיום המצוות מביא במאמר שבגמרא¹⁶ המשילו מעשה המצוות לפירות כו', מאי פירות מצוות. ולכן, כשם שבפירות צ"ל תחילה הענין דישרש, ואח"כ יציץ ופרח עד שנעשים פירות, הנה עז"ז הוא גם בענין המצוות, שצ"ל הענין דישרש, ואח"כ יציץ ופרח עד שנעשים פירות. וכשם שהענין דישרש שבפירות הוא בארץ דוקא, משא"כ מדבר אשר לא ישב אדם שם¹⁷ אינו מצמיח, הנה עז"ז הוא גם במצוות, שקיומן הוא דוקא ע"י אלו שנקראים בשם ארץ לגבי הקב"ה — שרצתה לעשות רצון קונה¹⁸, ובלשון הכתוב¹⁹ כי תהיו אתם לי²⁰ ארץ חפץ (וכידוע תורת הבעש"ט בזה²¹), שארץ חפץ ענינה שבה נמצא כל דבר יקר, ועד להפירוש שחפץ הו"ע נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני²², שזהו ענין קיום המצוות, כלשון ברכת המצוות: אשר קדשנו במצותיו וצונו, ועז"נ כי תהיו אתם ארץ חפץ, אתם דוקא, אתם קרויין אדם²³, דשלוחו של אדם כמותו²⁴, ולכן דוקא הם יכולים לקיים את המצוות, עליהם נאמר²⁵ היו מכבדין את המצוות שהן שלוחי (כפי שמביא בעל ההילולא בלקו"ת בתחלת ויקרא²⁶). וכהלשון המובא²⁷ בנוגע למעשה המצוות, כמו תפילין (ועד"ז בשאר כל המצוות), שזהו דוקא כשאישי ישראל מניח אותם על ראשו, משא"כ כשמונחים על השולחן לא נתהוה מזה שום גילוי כלל כו'.

וכשם שהענין דישרש ועי"ז יציץ ופרח הוא דוקא בארץ הלזו התחתונה (אף שזהו"ע של ירידה), כמובן גם מהמבואר באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד²⁸ (שכתב בכפר פייענא לפני ההסתלקות²⁹), שענין הצמיחה הוא דוקא בארץ הלזו התחתונה, משא"כ

(22) ספרי ופרש"י עה"פ פינחס כח, ת.

(23) יבמות סא, א.

(24) ברכות לד, ב. וש"נ.

(25) תנחומא ויגש ו.

(26) א, ג. שם ב, א.

(27) תו"א שם.

(28) סימן כ (קלב, א).

(29) דרמ"צ קע, רע"א.

(15) קידושין בסופה.

(16) סוטה מו, סע"א.

(17) לשון הכתוב — ירמי' ב, ו.

(18) ב"ר פ"ה, ח.

(19) מלאכי ג, יב.

(20) כן הוא גם בתו"א שם נג, ד. ובכ"מ.

(21) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן

נז. וש"נ.

בשמים, הנה עד"ז הוא גם בנוגע לנשמה גופא, שצריכה לירד לבירא עמיקתא ולהתלבש בגוף באופן שנקראת בשם יעקב, מלשון עקב, שזהו בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו, כידוע שבציור העולמות עוה"ז הו"ע העקביים (דקדושה), ודוקא שם נעשה הענין דישרש יעקב.

ג) **והענין** בזה, דהנה, התחלת העבודה דקיום המצוות היא באופן דישרש יעקב, מלשון עקב, והיינו, דכשם שהעקב אין בו לא השכל שבראש ולא הרגש שבלב, ועד שזהו ענין של היפך החיים שבאדם גופא (כדאיתא באדר"נ³⁰), כך גם קיום המצוות הוא באופן שלא בשמים היא³¹, אלא דוקא למטה בארץ, בענינים גשמיים, בדוגמת גרעין כפשוטו שאין בו לא טעם ולא ריח³². ודוקא כאשר גרעין זה נמצא בארץ, שהיא ארץ חפץ, ובאופן דישרש, שענינו בעבודה הוא קבלת עול וביטול³³, אזי נעשה אח"כ יציץ ופרח, ועד שנעשה קומה שלימה, היינו, לא רק בחי' יעקב, מלשון עקב, אלא גם בחי' ישראל (יציץ ופרח ישראל), לי ראש, כפי שנעשה ע"י תכלית השלימות בעבודתו, שפועלת גם בו בעצמו תכלית השלימות. ויתירה מזה, כהמשך הכתוב ומלאו פני תבל תנובה, שזהו ע"ד הציווי פרו ורבו ומילאו את הארץ וכבשוה³⁴ שהי' מתחלת הבריאה, והיינו, שלא זו בלבד שפועל בד' אמות שלו, או אפילו בארץ חפץ כפשוטה, דקאי על ארץ ישראל, ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה³⁵, אלא פעולתו מגעת בתבל, בכל הארץ כולה, ועד שפני תבל נעשים באופן דומלאו, כמ"ש³⁶ מלאה הארץ דעה את הוי', ובאופן דתנובה, תנו"ו ב"ה, כמבואר בארוכה בדרוש הנ"ל³⁷.

ד) **אך** צריך להבין דיוק הלשון ישרש גו' יציץ ופרח גו', בלשון עתיד, דלכאורה, כיוו שקאי על הבאים מצרימה, הול"ל בלשון עבר, הן בנוגע לישרש (השריש³⁸) והן בנוגע ליציץ ופרח (צצו ופרחו³⁸). ולהעיר, שיש פירוש בפשטני המקרא³⁹ שהבאים היינו הימים הבאים, ועפ"ז מובן מ"ש ישרש יציץ ופרח בלשון עתיד, בימים הבאים. אלא שלפי פירוש זה נמצא שזהו מקרא קצר, שחסרה תיבת הימים⁴⁰. אבל

(30) ספלא"א.
 (31) נצבים ל, יב. ב"מ נט, ב.
 (32) תו"א שם נד, ב"ד.
 (33) ראה לקו"ת שה"ש נ, ב. אוה"ת
 שמות ע' צג.
 (34) בראשית א, כח.
 (35) עקב יא, יב.
 (36) ישע"י יא, ט.
 (37) תו"א שם נד, א. נה, א.
 (38) פרש"י עה"פ.
 (39) תיב"ע, ראב"ע, רד"ק ומצו"ד עה"פ שם. וראה אוה"ת שמות ח"ז ע' ב'תקלב.
 (40) ראה מצו"ד: "תחסר מלת בימים".

לאידך גיסא, לפי פירוש רש"י (שלפי זה מבאר בעל ההילולא במאמר זה) הבאים למצרים, צריך ביאור בלשון הכתוב ישרש גו' יציץ ופרח גו' ומלאו, לשון עתיד, הרי ימי צאתך מארץ מצרים⁴¹ היו בעבר, ובעבר הרחוק [שלכן צ"ל זכר ליציאת מצרים⁴², שהצורך בזכר הוא לא בענין שנמצא בגלוי לפניו, אלא בענין שהי' בעבר וצ"ל נשמר בזכרונו, שבשביל זה יש צורך בעצה לחזק את הזכרון כו'], ואעפ"כ נאמר כאן בנוגע להבאים מצרימה — ישרש גו' יציץ ופרח גו' ומלאו גו', בלשון עתיד.

ולהעיר שאפילו בנוגע ליציץ ופרח אין לתרץ שהטעם שנאמר בלשון עתיד הוא בגלל שיצי"מ לא היתה גאולה שלימה, ולכן נאמר בלשון עתיד, כיון שקאי רק על הגאולה העתידה, שהרי אדרבה, אילו זכו היתה היציאה ממצרים באופן שזו היתה הגאולה האמיתית והשלימה (אם לא הי' אח"כ הענין ששינה זאת כו')⁴³, ונמצא, שבשעת יצי"מ (לאחרי הבאים ישרש יעקב), שהיתה באופן שבני ישראל יוצאים ביד רמה⁴⁴, ועאכו"כ בשעת מ"ת (תעבדון את האלקים על ההר הזה⁴⁵), שאז הי' הענין דחרות על הלוחות⁴⁶, אל תקרי חרות אלא חירות⁴⁷, שפסקה זוהמתן⁴⁸, ונעשה מעמד ומצב של חירות מכל הענינים המבלבלים⁴⁹, היתה גאולה שלימה. ואעפ"כ נאמר יציץ ופרח בלשון עתיד.

ה) **אך** הענין הוא, דהנה, ענין התורה הוא מלשון הוראה⁵⁰, ובנוגע לכל הפרטים שבתורה נאמר שהתורה היא נצחית⁵¹, ועד שאפילו בנוגע לימי צאתך מארץ מצרים [שבשביל זה יש צורך בכמה ענינים שישמרו את הזכרון, זכר ליציאת מצרים (כנ"ל ס"ד)] נאמר מיד אראנו נפלאות⁴¹, היינו, שזוהי הוראה שממנה למדים ויודעים כיצד להתכונן לנפלאות שיהיו בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עי"ז שנותנים טעימה (טועמי⁵²) מזה בימי צאתך מארץ מצרים שהיו בעבר, כדי לידע איך יהי' לעתיד לבוא, כיון שזה נוגע לעבודה עתה, לידע כיצד

(41) מיכה ז, טו.
 (42) בא יג, ג. וראה מכילתא ופרש"י
 עה"פ. משנה ברכות יב, ב.
 (43) ראה זח"ג רכא, א.
 (44) בשלח יד, ח.
 (45) שמות ג, יב.
 (46) תשא לב, טז.
 (47) ראה אבות פ"ו, ב. עירובין נד, א. שם.
 שמו"ר רפל"ב.
 (48) שבת קמו, א. ועוד.
 (49) ראה עירובין ושמו"ר שם. זח"ב קיג, סע"ב ואילך.
 (50) זח"ג נג, ב.
 (51) ראה תניא רפי"ז.
 (52) ראה לקו"ש חט"ו ע' 282 ובהנסמן שם.